

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת בראשית
תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 311)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
19:23	18:46	17:32	ירושלים:
19:24	18:47	17:52	תל אביב:
19:22	18:45	17:41	חיפה:
19:24	18:47	17:51	באר שבע:

שיעורי הרב אליהו בר חן

**בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת בראשית התשפ"ד

"שבת בראשית - מידת האחריות"

א. "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", (בראשית, א' - א').

"וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְכָל צְבָאָם. וַיִּכַּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּו שָׁבַת מְכָל מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת", (בראשית, ב', א' - ג').

"וַיִּצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל הָאָדָם, לֵאמֹר, מִכָּל עֵץ הַגֵּן אָכַל תֹּאכַל. וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, כִּי בַיּוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ - מוֹת תָּמוּת", (בראשית, ב', טז' - יז').

"עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד", (בראשית, ב' - כד').

"וַיֹּאמֶר הָאָדָם, הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נְתַנָּה לִי מִן הָעֵץ, וְאָכַל. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה, מַה זֹּאת עָשִׂית, וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, הִנְחֵשׁ הִשִּׁיאֲנִי וְאָכַל", (בראשית, ג', יב' - יג').

"וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וַיָּבֵא קִינוֹ מִפְּרֵי הָאֲדָמָה, מִנְחָה לַיהוָה. וְהִבֵּל הֵבִיא גַם הוּא, מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמִחֲלִבְהֵן, וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל הִבֵּל וְאֶל מִנְחָתוֹ. וְאֶל קִינוֹ וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה, וַיַּחַר לְקִינוֹ מְאֹד, וַיִּפְּלוּ פָּנָיו... וַיֹּאמֶר קִינוֹ אֶל הִבֵּל אָחִיו, וַיְהִי בְּהִיוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וַיִּקַּם קִינוֹ אֶל הִבֵּל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל קִינוֹ, אֵי הִבֵּל אָחִיד, וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי, הֲשֹׁמֵר אָחִי אֲנִכִּי", (בראשית, ד', ג' - ט').

"וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים, אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה, וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בְּחָרוּ", (בראשית, ו' - ב').

ב. **שבת קודש**, האמורה בפרשתן - במאמר הכתובים¹, "וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְכָל צְבָאָם. וַיִּכַּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם

¹ בראשית, ב', א' - ג'

השְׁבִיעִי, מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת", **היא יסוד האמונה בהבורא ית"ש,**

וכמו שכתב אדונינו הרמב"ן זיע"א, על הפסוק ², "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְקַדְּשׁוֹ":
"אחר שציווה שנאמין בשם המיוחד יתברך, שהוא הנמצא, הוא הבורא, הוא המבין, והיכול, ושנייחד האמונה בכל אלה והכבוד לו לבדו, וציווה שנכבד זכר שמו,

ציווה, שנעשה בזה סימן וזיכרון תמיד, להודיע שהוא ברא הכל,

והיא מצות השבת, שהיא זכר למעשה בראשית ...

ולכך אמרו ז"ל ³, שהשבת שקולה כנגד כל מצות שבתורה, כמו שאמרו בעבודה זרה -

מפני, שבה נעיד על כל עיקרי האמונה בחידוש ובהשגחה ובנבואה".

וכן כתב ⁴ ה"חיי אדם":

"שבת קודש, הוא האות הגדול והברית שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל,

למען יִדְעוּ, כי ששת ימים עשה ה' כל מה שברא בשמים ובארץ, וְשָׁבַת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי,

והוא יסוד האמונה, לִידַע שהעולם הוא מחודש.

וכיון שברא הכל, הוא אדון על הכל, ואנחנו עבדיו, ומחויבים לעשות רצונו, ולעבדו בכל גופנו ונשמתנו וממוננו, כי הכל שלו".

והיינו:

שנצטוונו בזה, לדעת לדורות עולם, שהבורא ית"ש, היה הווה ויהיה, ושהכל ממנו ית"ש.

² שמות, כ' - ח'.

³ חולין, ה' ע"א.

⁴ חלק ב'-ג', הלכות שבת ומועדים, כלל א'.

ג. על מאמר הכתוב, הנאמר לאדם הראשון בשעת חטא "עץ הדעת"⁵,
"וַיֹּאמֶר מִי הֲגִיד לָךְ כִּי עֵירִם אֶתֶּה, הֲמִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לִבְלֹתִי אֲכָל מִמֶּנּוּ -
אֲכָלְתָּ", ידועה ומפורסמת קושיית הגמרא במסכת חולין⁶ :

"המון מן התורה, מניין?

'המון העץ'⁷ ."

ובטעם הדבר, ביאר הגה"צ רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זיע"א :

שהקשר בין המון לעץ הדעת, כך הוא -

לאדם הראשון, הותר הכל,

**דהיינו, שמכל פרי עץ הגן היה לו אפשרות לאכול, חוץ מ"עץ הדעת" שנצטווה
שלא לאכול ממנו,**

ועל ידי כך שהוא לא התאפק, ועבר על ציווי ה' יתברך, נגזרה עליו מיתת עולם.

**וכמו כן המון, שכל עבדי המלך ואנשיו היו כורעים ומשתחוים לו, חוץ ממרדכי
היהודי,**

ודבר זה, חרה לו עד למאוד, עד כדי כך שהוא רצה לגזור כליה על כלל ישראל.

והנה, תכליתו של היצר הרע :

הוא, להדגיש לאדם, אך ורק את הדברים האסורים עליו.

ומאידך, תכליתו של היצר הטוב :

הוא, להדגיש לאדם, אך ורק את הדברים המותרים עליו.

ותפקידו של האדם בעולם :

**הוא, לקחת אחריות על מעשיו, ולהדגיש לעצמו את הדברים הטובים הסובבים
אותו.**

⁵ בראשית, ג' - יא'.

⁶ קלט' ע"ב.

⁷ בראשית, ג' - יא'.

ובשעה שהאדם אינו עושה כן, אזי, הוא מגיע לידי "התנערות" מקבלת האחריות:
וכפי שמצינו אצל אדם הראשון, שהדבר הראשון שקרה עמו, כאשר הוא התבונן
במה שאין לו ולא במה שיש לו,

הוא, "התנערות" מקבלת האחריות, והטלתו והטחתו על אשתו,
באומרו ⁸, "וַיֹּאמֶר הָאָדָם, הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נְתָנָה לִי מִן הָעֵץ, וְאָכַל".

ד. אצל אדם וחווה, כאשר הם קיימו מצוות עונה, נאמר ⁹:

"וְהָאָדָם יָדַע אֶת חֲנֹה אִשְׁתּוֹ, וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה".

ומצווה זו, הינה חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב ¹⁰, "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר
אֶחָד".

ובעניין זה, כתב ¹¹ אדונינו הרמב"ן זיע"א:

"דע, כי חיבור זה הוא עניין קדוש ונקי, כשיהיה הדבר כפי מה שראוי - ובזמן
הראוי - ובכוונה הנכונה,

ואל יחשוב אדם, כי בחיבור הראוי יש גנאי וכיעור, חס ושלום.

שהחיבור הראוי, נקרא ידיעה,

ולא לחינם נקרא כך ¹², 'וַיֵּדַע אֶלְקָנָה אֶת חֲנָה אִשְׁתּוֹ' ...

ודע, שאילו לא היה בדבר קדושה גדולה, לא היו קוראין אל החיבור ידיעה ¹³ ...

⁸ בראשית, ג' - יב'.

⁹ בראשית, ד' - א'.

¹⁰ בראשית, ב' - כד'.

¹¹ "אגרת הקודש", השער הראשון.

¹² שמואל א', א' - יט'.

¹³ וכתב בזה רבינו זיע"א, וז"ל:

אבל, כל בעלי התורה, מאמינים, שהשם יתברך ברא את הכל, כפי מה שגזרה חכמתו,

ולא ברא דבר, שיהיה בו גנאי או כיעור.

שאם יאמר שהחיבור הוא דבר של גנאי,

הנה, כלי המשגל הם כלים של גנות, והרי השם יתברך בראם במאמרו.

כאשר הידיים, בעת שכותבין ספר תורה בטהרה, הם מכובדות ומשובחות,

וכשגונבות, או עושות דבר מגונה, הם מגונות,

כך הם כלי המשגל".

וכבר כתב בזה הגה"ק רבי שלמה איגר זיע"א¹⁴ :

שכאשר ציוונו הקדוש ברוך הוא, להתרחק מדבר מסויים,

הרי הוא בתכלית הריחוק והמיאוס, ואסור לעשותו.

ואותו הדבר בעצמו, בזמן שציוונו הקדוש ברוך הוא לעשותו,

הרי הוא מצווה קדושה, ככל המצוות.

עוד מצינו בזה, לדבריו של הגה"ק רבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א¹⁵ :

"אם רואה האשה שאירע לבעלה איזה תקלה, או עלילת ממון שהעלילו עליו,

והוא עצב,

תדבר על ליבו דברי תנחומים,

ותקל הדברים הקשים בעיניו, בדברים המושכים ליבו של אדם, מדברי חן ופנים

שוחקות.

"ואין הדבר כאשר חשב הרב המורה ז"ל ב'מורה הנבוכים' (ח"ב, פרק לו'. ח"ג, פרק ח'), בהיותו משבח לאריסטו, על מה שאמר - כי חוש המישוש חרפה הוא לנו.

חלילה, אין הדבר כמו שאמר היווני ... "

¹⁴ בספרו הקדוש "תורת אבות", פרשת "חוקת".

¹⁵ בספרו הקדוש "שבט מוסר", פרק כד', ו'.

ותאמר לו -

אהבת עולם אהבתיך, ראיתי פניך כראות פני מלאכי אלוהים, ועל כן יצאתי לקראתך לשחר פניך ואמצאך, לכה דודי נרווה עד הבוקר ונתעלסה באהבים ...

וכשמוע האיש דברי פיוסים כי נעמו, מסיר עצבותו מליבו,

ואם מזדקק עמה יהיו בניה טובים וחכמים מחוכמים, היפך המזדווג עם אשתו בעצבות ודאגה - שנוצר הוולד משועמם וטיפש - כאשר אמרו חכמי המחקר".

עוד מצינו בזה, לדבריו של הגה"ק רבי אייזיק שר זיע"א¹⁶ :

"שהתאוה עצמה מתקדשת מטומאתה, כשהיא באה לדבק אותם דא בדא ...

ואש התאוה ביניהם, דומה לאש שעל המזבח, שעליו שכינה שורה".

ומדבריהם הקדושים למדנו :

שיסוד חיי הנישואין, הוא "לקיחת אחריות".

שכן, בשעה שהאדם מקיים את "מצוות עונה", בקדושה ובטהרה, "עם ידיעת האחריות המוטלת עליו" במצווה זו,

אזי, אין לך דבר גדול וקדוש מזה.

ברם, בשעה שאין האדם מקיים את "מצוות עונה", בקדושה ובטהרה, "עם ידיעת האחריות המוטלת עליו" במצווה זו,

אזי, אין לך דבר נתעב וטמא מזה,

כי באותה העת, האדם אינו "מנהיג", אלא, "מונהג" אחרי יצרו הרע ותאוותיו.

ה. במעשה "קין והבל" האמור בפרשתן, נתקשה¹⁷ רבינו המהר"ל זיע"א מפראג :

אחר שאנו יודעים¹⁸ ש"שומר מצוה לא ידע דבר רע", אם כן, היאך הצליח קין להרוג את אחיו הבל,

¹⁶ קונטרס "קדושת ישראל".

¹⁷ דרשות המהר"ל, ל, דרוש לשבת הגדול.

והלא, הקריב הבל קרבן לכבודו של ה' יתברך?
ועוד, שהבורא ית"ש, קיבל את מנחתו של הבל, באהבה וברצון?
וביאר רבינו זיע"א, ביאור עצום ונפלא, אשר מדבר מעין היסוד המתבאר לעיל,
וז"ל:
"כי מה שהיה מקריב קרבן, לא היה זה מצד עצמו,
רק כאשר ראה הבל שקין היה מקריב קרבן, ואז נתעורר גם כן הבל להקריב,
ולא היה מתעורר ומתאמץ מעצמו,
שלא היה הבל פונה אל המעשים הטובים מצד עצמו, ובלא כוונה עשה זה.
וזה דרך מי שאין מעשיו באמת ובכוונה, ואין ממש במעשה זה.
וקין, היה מתחיל להקריב, אף כי היה בעל יצר הרע,
מפני שכך דרך אנשים לא טובים, שסוברים שמחמת הקרבת קרבן, ירצה אל ה'
יתברך, ומפני כך הקריב קרבן,
אבל, זבח רשעים כמו אלו תועבה,
ולא שעה אל מנחתו.
אבל הבל, אף על גב שלא היה עושה בכוונה, מכל מקום, ראוי לקבל הקרבן,
אבל שיהיה נקרא בכלל 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', דבר זה אינו, כי אין יסוד
למעשה זה,
כי כל יסוד, נבנה על עצמו, ולא נבנה על זולתו,
ומה שעשה הבל, לא נבנה על עצמו,
רק כאשר ראה קין מקריב, היה הבל גם כן מקריב,
לפיכך, מעשה כזה, אין לו יסוד, והוא הבל.

¹⁸ קהלת, ח' - ה'.

והכל נרמז בכתוב, שאמר ¹⁹ 'וְהֶבֶל הִבִּיא גַם הוּא' וגו', ולמה צריך לכתוב גַם הוּא, אלא, לומר לך, כי לא היה כוונתו של הבל, רק מה שראה שקין היה מקריב - היה הוא מקריב גם כן.

מעשה כזה, הוא בא ממי שמעשים שלו אין בהם ממש, ואין להם יסוד בעצמם. ועל זה אמר שלמה בחכמתו ^{20 21}, 'וְרָאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עֹמֵל וְאֶת כָּל כְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאֵת אִישׁ מִרְעֵהוּ, גַּם זֶה הֶבֶל וְרַעוּת רִיחַ', ופירוש זה -

כי ראיתי מעשה האדם, אשר האדם טורח בהם, ואת כל כשרון המעשה, כי היא קנאת איש מרעהו,

ועושה גם כן מעשה טוב, מצד הקנאה, לעשות כמו שעשה האחר,

ואינו עושה זה מכח התעוררות מעצמו,

ולכך, הוא הבל, כי אין יסוד למעשה זה ...

ואפשר, כי רמז 'גַם זֶה הֶבֶל', שגם הֶבֶל עשה כך מכח קנאה, ונקרא 'הֶבֶל'."

ודבריו מתוקים וערבים, עד למאוד.

ומדבריו הקדושים למדנו:

ש-הבל, היה "מונהג" ולא "מנהיג",

שכן, על אף שהוא הקריב קורבן מובחר ביותר לכבוד הבורא ית"ש, מכל מקום,

הוא לא עשה זאת מיוזמתו.

ו. בעניין איסור לבישת "שעטנז", כתב ²² רבינו מנחם ריקאנטי זיע"א:

¹⁹ בראשית, ד' - ד'.

²⁰ קהלת, ד' - ד'.

²¹ והמעניין הוא, שהפסוק האמור לגבי הבל, נמצא בספר בראשית, פרק ד', פסוק ד',

והפסוק האמור לגבי קנאת המעשים, נמצא בספר קהלת, פרק ד', פסוק ד'.

²² בפירושו על התורה - "ריקאנטי", (ויקרא, יט' - יט').

"ופירוש מילת שעטנז, מצאתי לחכמי הקבלה, שפירשו -
שיש שטן אחד, ממונה על מי שלובש שעטנז, ויכול להזיק,
והוא, שטן ע"ז, בצירוף אותיות שעטנז.
והגויים, שאינן יודעים לכוין במילה, קורין לו שטאנס.
ועל כן, רשום בספר התורה, שעטנז ג"ץ - סימן התגין ²³,
כדי להורות, שהמתעסק בתורה, ניצול מהמקטרג ההוא,
שהוא מלאך המזיק, שהוא שטן ע"ז ג"ץ, צורר גדול לאדם - יורד ומתעה, עולה
ומסטין, נוטל רשות, ונוטל נשמה.

ויש מפרשים -

כי שעטנז, דומה לשתי מידות שיש למעלה, המקטרגים על ישראל,
והקדוש ברוך הוא, הפרידן זה מזה, שלא יתחברו לעולם להזכיר עונותיהן של
ישראל.

והנה, השובש שעטנז, מחבר הכוחות הללו לערבב תפלתן של ישראל,
ואמר, כי כל השובש שעטנז בתפילתו -

סנדלפון המלאך, הקושר כתרים להקדוש ברוך הוא מתפילתן של ישראל, אינו
מקבל תפילתו עם שאר התפילות,
שנדמה לו, ככומר עבודה זרה, הנותן כוח לרוח הטומאה".

וביאור העניין, כך הוא:

דהנה, קורבנו של קין, היה "מִפְרֵי הָאֲדָמָה" ²⁴, ודרשו בזה רבותינו ז"ל ²⁵, "זרע
פשתן היה",

²³ היינו:

האותיות עליהם עושין ג' תגים.

²⁴ בראשית, ד' - ג':

"יהי מקץ ימים, ויבא קין מפרי האדמה, מנחה ליהוה".

ו"פשתן", רומז על "מידת הדין"²⁶.
והבל, שהביא "מפכרות צאנו ומחלבהן"²⁷, שהוא "צמר",
הרי הוא רומז על "מידת הרחמים"²⁸.
וכאשר נתערבו קורבנותיהם זה בזה, אזי, נוצר עניין "שעטנז גץ" של מלאך
המשחית.
ומעין השלמה לדברים, כתב²⁹ בספר הקדוש "אגרת הטיול":
"שעטנז, הם אותיות שטן עז, והם ב' מקטרגים גדולים,
וזהו גם כן, סוד התגין של שעטנז גץ -
כי 'גץ', גם כן שם של מקטרג אחד.
והתגין שעליהם, הם כמו חרב וחנית, להינצל מהם".
ומבואר מדבריהם הקדושים:
שכחלק מהבריחה מן ה"מנהיגות" שהיתה ל-הבל, שהיתה אף אצל קין וכפי
שיתבאר להלן,
לא היה ביניהם, תיאום בין הקרבנות שהם הקריבו,
עד כדי כך, שהעירבוב ביניהם, יצר תוהו ובוהו בעולם.

²⁵ מדרש תנחומא, בראשית, אות ט'.

²⁶ "קהלת יעקב", ערך צמ'.

²⁷ בראשית, ד' - ד'.

²⁸ "ספר הקנה", ד"ה "ענין יראת המקום".

"ליקוטי הלכות", הלכות ציצית, הלכה ג'.

"קהלת יעקב", ערך צמ'.

²⁹ חלק הסוד.

לרבינו חיים ב"ר בצלאל זיע"א, אחיו של רבינו המהר"ל זיע"א מפראג.

ז. ולא זו בלבד, אלא, שְׁאַף קִין בָּרַח מִן הַמְּנַהֲיָוֹת, וְנָתַן לַעֲצָמוֹ לֵהִיּוֹת
"מוֹנֵהֶג" וְלֹא "מְנַהֵיג",

שכן, כאשר שעה הקדוש ברוך הוא להבל ולמנחתו, ואילו לקין ולמנחתו לא שעה,
מיד³⁰, "וַיְהִי בְּהִיוֹתָם בְּשָׂדֵה, וַיִּקָּם קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ",
ובתרגום ירושלמי, וכן הוא בתרגום של התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, מצינו
שתירגמו בזה:

"עֲנֵי קַיִן וְאָמַר לְהֶבֶל אָחִיו,

לֵית דִּין וְלֵית דִּין,

וְלֵית עָלָם אוֹחָרָן,

וְלֹא לְמַתָּן אֲגֵר טַב לְצַדִּיקָא,

וְלֹא לְאַתְפָּרַע מִן רְשִׁיעֵיא,

וְלֹא בְּרַחֲמִין אֵיתְפָּרִי עֲלָמָא,

וְלֹא בְּרַחֲמִין הוּא מְדַבֵּר,

מִן בְּגִלְל מַה אֵיתְקַבֵּל קוֹרְבָנָךְ מִינְךָ בְּרַעוּ, וּמִנִּי לֹא אֵיתְקַבֵּל בְּרַעוּא"³¹.

³⁰ בראשית, ד' - ח'.

³¹ והיינו:

שבשעה שראה קין שהקדוש ברוך הוא לא שעה למנחתו,

כפר בעיקר, ואמר -

אין דין ואין דין,

אין עולם הבא,

אין מתן שכר לצדיקים,

ואין נפרע הקב"ה מן הרשעים,

לא ברחמים נברא העולם,

ולא ברחמים הוא נהג.

והיינו :

ש- קין, לא עשה חושבים עם עצמו, מפני מה, הבורא ית"ש לא קיבל את מנחתו, אלא, שהוא נתן ליצרו הרע "להנהיגו", ולהביאו לידי כפירה בעיקר, ח"ו. ובנוסף, שלאחר מעשה זה, כאשר הבורא ית"ש, שאל את קין ³² :

"אֵי הֶבֶל אַחִיד",

תשובתו היתה ³³ :

"לֹא יָדַעְתִּי!

הַשֹּׁמֵר אֶחִי אֲנֹכִי?!".

והוא, עניין "התנערות מן האחריות", אשר מלֹה את "המונהג" בלבד.

ח. כאשר האדם "מתנער מן האחריות", ונותן לעצמו להיות "מונהג" ולא "מנהיג",

אזי, הוא נותן ליצרו הרע, לשלוט בו ללא מעצורים.

וכפי שמצינו בפרשתן ³⁴ , "וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים, אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה, וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ",

ויעויין בזה, בתרגום של התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל :

"וְחָמוֹן בְּנֵי רַבְרַבָּיָא, יָת בְּנַת אֲנָשָׁא, אַרוּם שְׁפִירוֹ הֵינּוּ, וְכַחְלוֹ וּפְקָסוֹ, וּמְהַלְכוֹ בְּגִילוֹי בְּשָׂרָא, וְהִרְהִירוּ לְזֵנוּ, וְנָסִיבוּ לְהוֹן נָשִׁין מִכָּל דְּאֶתְרַעִיו",

והיינו :

חלילה וחס ...

וכל כך למה?

"מפני שקיבל הקדוש ברוך הוא את קורבנך, ואילו את שלי לא".

³² בראשית, ד' - ט'.

³³ שם.

³⁴ בראשית, ו' - ב'.

כאשר בני השרים החשובים, ראו את הנשים, אשר הולכות בפריצות גדולה עד
למאוד,

פריצות, אשר הביאה אותם, לידי הרהורי זנות,

מיד הם היו לוקחים מהם לנשים.

והנה, רש"י הקדוש, הביא בזה לדברי רבותינו ז"ל במדרש ³⁵ :

"מִשֶּׁהָיוּ מְטִיבִין אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ, הָיָה גְדוֹל נִכְנָס - וּבּוֹעֵלָה תְּחַלֶּה ...

'מַכְל אֲשֶׁר בְּחָרוּ' - זֶה זָכָר וּבְהֵמָה".

וכבר דרשו רבותינו ז"ל ³⁶ :

"אָמַר רַבִּי שְׁמַלְאִי, בְּכָל מְקוֹם שֶׁאֵתָה מוֹצֵא זָנוּת - אֲנִדְרֹלּוּמוּסְיָא בָּאָה לְעוֹלָם,

וְהוֹרְגַת טוֹבִים וְרָעִים ...

רַבִּי עֲזַרְיָה וְרַבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי סִימוֹן, בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אָמַר, עַל הַכֹּל

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְאַרְיָךְ אָפוּ, חוּץ מִן הַזָּנוּת".

ט. על מאמר הכתוב ³⁷, בראשית ברא אלהים, את השמים ואת הארץ", דרשו

רבותינו ז"ל ³⁸ :

"בְּזָכוּת שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים נִבְרָא הָעוֹלָם - בְּזָכוּת חֵלֶה, וּבְזָכוּת מַעֲשָׂרוֹת, וּבְזָכוּת

בְּכוֹרִים.

ומה טעם?

'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים'.

וְאֵין 'רֵאשִׁית', אֶלָּא חֵלֶה,

שֶׁנֶּאֱמַר ³⁹, 'רֵאשִׁית עֲרִסְתִּיכֶם'.

³⁵ בראשית רבה, פרשה כו', ה'.

³⁶ שם.

³⁷ בראשית, א' - א'.

³⁸ בראשית רבה, פרשה א', ד'.

אין 'ראשית', אלא מעשרות,

היך דאת אמר⁴⁰, 'ראשית דגנך'.

ואין 'ראשית', אלא בכורים,

שנאמר⁴¹, 'ראשית בכורי אדמתך'.

והנה, בעניינה של מצוות ה"ביכורים", כתב בספר⁴² "חכמת המצפון", משם ספר⁴³ "מעייני החיים", כדלהלן:

"כבוד רב ופרסום גדול, עשו למביאי ביכורים.

ויש להבין -

למה דווקא במצווה זו, הכל נעשה בגילוי כה רב, של כבוד ופרסום,

בזמן, שבמצוות אחרות, הכל נעשה בצינעא,

ודווקא, כל המרבה להצניע, הרי הוא משובח?

וכה מתואר המעמד במשנה⁴⁴ -

פיצד מעלין את הבכורים,

כל העירות שפמעמד מתכנסות לעיר של מעמד, ולגין ברחובה של עיר, ולא היו נכנסין לבתים,

ולמשפכים, הנה הממנה אומר, קומו ונעלה ציון אל בית ה' אלהינו.

הקרובים, מביאים התאנים והענבים,

³⁹ במדבר, טו' - כ'.

⁴⁰ דברים, יח' - ד'.

⁴¹ שמות, כג' - יט'.

⁴² לסבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי זיע"א.

דברים ב', מאמר תמו', עמודים רמב"ג'.

⁴³ להגה"צ רבי חיים אפרים זייצ'יק זיע"א.

⁴⁴ ביכורים, פ"ג, משניות ב' - ד'.

והרחוקים, מביאים גרוגרות וצמוקים.
והשור, הולך לפניהם, וקרניו מצפות זהב, ועטרת של זית בראשו.
החליל, מכה לפניהם, עד שמגיעים קרוב לירושלים.
הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניהם, ועטרו את בכריהם.
הפחות⁴⁵, הסגנים, והגזברים, יוצאים לקראתם,
לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים,
וכל בעלי אמניות שבירושלים, עומדים לפניהם, ושואליו בשלומם - אחינו אנשי
המקום פלוגי, באתם לשלום.
החליל, מכה לפניהם עד שמגיעין להר הבית.
הגיעו להר הבית, אפלו אגריפס המלך, נוטל הסל על כתפו, ונכנס, עד שמגיע
לעזרה.
הגיע לעזרה, ודברו הלויים בשיר, 'ארומך ה' כי דליתני ולא שמחת איבי לי'⁴⁶.
ונראה, כי התשובה על הפומבי שעושים למצווה זו, היא -
כי כל דבר שהוא 'ראשית', הוא חביב מאוד, ויש לו חשיבות מיוחדת.
הבכור -
חביב מאוד אצל אביו ואמו, שעל ידו נעשו אב ואם.
בבן הראשון, רואה האדם את צורת עצמו.
לפני בנו הבכור, לא תיאר מעולם כיצד נראה בן שלו.
בבנו, הוא רואה בריאה חדשה ומופלאה.
ומפני שהוא חביב לו מאוד, והוא יוצא חלצו הראשון, הוא מקדיש אותו ל-השם
יתברך,

⁴⁵ היינו, שרי הכהנים.

⁴⁶ תהילים, ל' - ב'.

להראות את חיבתו ואהבתו לו, שהוא מקדיש ומעביר על אהבתו, מפני אהבת ה'
יתברך.

וכן הפרי הראשון -

שהוא מאוד חביב ואהוב על האדם, שנטעו, והצמיחו, הוא פרי עמלו,

אחרי שחרש, זרע, נטע ושמר.

ובכיליון עיניים, מחכה ומצפה לגידול הפרי, עד שהוא זוכה לראות שהפרי
הבשיל ונגמר וראוי לאכילה.

אין זה פרי הקנוי לו מן השוק, ולכן איננו מגלה בו עניין.

שונה הוא הדבר, אם הפרי נתגדל בעמל כפיו,

כי אז, ההנאה מן הפרי, אינה מתחילה מן האכילה,

אלא, משעה שחרש את האדמה, מהיום ומהרגע שבו זרע והשקה.

לא פעם, יעמוד בעל השדה, או הפרדס והכרם, ויתבונן שעה ארוכה בעיניים
עורגות על הפירות,

קשה לו להינתק מהם,

הוא רואה בעיני רוחו, כיצד הם גדלים מרגע לרגע,

ואף בשעה שהוא פורש מהם, הרי הוא חוזר על עקביו, ונפנה שוב להתבונן בהם,

הוא מצפה כל העת, מתי יגיע הפרי לגמר בישולו, ואף על משכבו הוא הוגה בזה.

וכאשר הוא מגיע לשעת האכילה, הוא חש בו טעם כפול,

טעם הפרי, וטעם היגיעה, היינו, חדוות היצירה".

ומשכך:

כאשר נותן האדם להקדוש ברוך הוא, את אותם הפירות היקרים מאוד אל ליבו,

אין לך כניעה גדולה מזו, ואין לך הכרת הטוב גדולה מזו, אל הבורא ית"ש.

ולפיכך:

"כבוד גדול", היו עושים למביאי הביכורים,

כי אין ראויים מהם, לכבוד זה.

ומעתה, נשכיל ונבין, כדלהלן:

דהנה, שבת זו, נקראת בפי הכל "שבת בראשית",

בשונה משאר שבתות השנה, שאינם נקראות "שבת נח" - ו"שבת לך לך".

וטעם הדבר, הוא -

מפני שה"ראשית", חביבה וגדולה עד למאוד אצל הבורא ית"ש,

שכן, באמצעותה, מקריב האדם את כל הדברים החביבים עליו, בעבור הבורא ית"ש,

והקרבה זו, היא הפקרת כל "עצמותו של האדם", בעבור הבורא ית"ש,

והפקרת "עצמותו של האדם", בעבור הבורא ית"ש, היא, אך ורק כאשר האדם "מנהיג" ולא "מונהג".

ומחמת ששבת זו, היא השבת הראשונה, שבאה לאחר הימים הנוראים:

מזהירה אותנו התורה הקדושה, שאם ברצוננו "לְשַׁמֵּר" את כל ההשגות והאורות של הימים הנוראים,

עלינו להקריב את ה"ראשית", על ידי שנפקיר את עצמינו למען הבורא ית"ש, ונהיה "מונהגים" - ולא "מונהגים" אחר יצרנו הרע.

והנה, בעת הזו, אשר "עַתְּ צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב"⁴⁷, כאשר מתקיים בנו "בְּפֶרֶעַ פְּרָעוֹת בְּיַשְׁרָאֵל"⁴⁸:

על כל אדם ואדם, מוטלת החובה, לומר⁴⁹, **כִּי יוֹדַע אֲנִי, כִּי בְּשָׁלִי הִסְעָר הַגָּדוֹל הַזֶּה**,

באשר⁵⁰, "לֵב יוֹדַע מֵרַת נַפְשׁוֹ",

⁴⁷ ירמיה, ל' - ז'.

⁴⁸ שופטים, ה' - ב'.

⁴⁹ יונה, א' - יב'.

כי "המנהיג", לוקח אחריות על מעשיו,
בשונה מן "המונהג", אשר מטיל את בעיותיו על זולתו.
ובוודאי, כאשר כל אחד ואחד יתחזק בענייניו, ויקח אחריות על מעשיו,
יחוס עלינו הבורא ית"ש, ויגאלינו גאולת עולם. אמן.

⁵⁰ משלי, יד' - י'.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

הרב שלמה בן שמחה

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרוחה בת רחל

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- רות חפציבה כהן (לבית פרשה) ע"ה בת פרלה תחי'
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה